

**Уманський національний університет садівництва
Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАНУ
Українське товариство генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова
Всеукраїнський науковий інститут селекції**

VI Всеукраїнська науково-практична конференція

**«ГЕНЕТИКА І СЕЛЕКЦІЯ
В СУЧАСНОМУ АГРОКОМПЛЕКСІ»**

15 жовтня 2021 року

Умань – 2021

ОЦІНКА АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ УМОВ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ В ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В.В. КОРЕНЬ, Т.К. КОСТЮКЄВИЧ

Одеський державний екологічний університет, Україна

Кукурудза – одна з найпоширеніших і важливих сільськогосподарських культур в світі. У світовому землеробстві, в тому числі і в Україні, кукурудзу використовують як універсальну культуру – на корм худобі (стебла і качани), для продовольчих і технічних потреб – виробництво круп і борошна, харчового крохмалю і рослинного масла. Кукурудза залишається основним джерелом їжі в багатьох куточках світу. У всьому світі близько 116 мільйонів тон кукурудзи використовується для споживання людиною.

Можливість використання кукурудзи в якості найважливішого об'єкту землеробської культури в різноманітних ґрунтово-кліматичних умовах, свідчить про здатність успішно адаптуватися до значних коливань і різним сполученням життєвих факторів. Ці фактори визначаються насамперед реакцією рослини на вплив таких чинників, як вода, температура ґрунту і повітря, кислотність ґрунту і забезпеченість її необхідними запасами доступних рослинні елементів мінерального живлення, світло, взаємодія між кукурудзою та іншими рослинами в посіві [1].

Велике й агротехнічне значення цієї культури. При вирощуванні після неї залишається добре очищене від бур'янів поле, поліпшується фізичний стан ґрунту, що сприяє накопиченню більш високих запасів вологи, ніж після культур суцільної сівби. У сівозмінах, насичених зерновими, кукурудза знижує ураженість їх збудниками інфекційного вилягання, чорної ніжки та зерновими нематодами. У сівозміні з цукровим буряком, кукурудза сприяє меншому зараженню цієї культури буряковими нематодами. Також кукурудза покращує родючість ґрунту, її коренева система залишає в ній велику кількість органічної маси.

За розмірами посівної площі вона посідає друге місце в Україні після озимої пшениці та ранніх ярих культур і відіграє значну роль у зерновому балансі країни. Загалом зростаючий попит світового ринку стимулюватиме й надалі збільшення виробництва кукурудзи, а чинний рівень цін забезпечить економічну привабливість цього напряму діяльності. На сьогоднішній день лідерами по обсягу виробництва кукурудзи в Україні є Полтавська, Кіровоградська, Дніпропетровська та Черкаська області [2].

Насіння кукурудзи починає проростати при температурі близько 8°C. Однак при такій температурі проростання йде дуже повільно, проростки загнивають і посіви зріджуються. Ю.І. Чирковим [3] встановлено, що при запасах продуктивної вологи більше 15 мм у шарі ґрунту 0-10 см і температурі 11-12 °C сходи кукурудзи з'являються через 20-25 днів, а при 18-22 °C – через 6-8 днів.

Кукурудза не належить до посухостійких культур. За вегетаційний період вона споживає величезну кількість води. Вважається, що

оптимальною кількістю є 260-300 мм опадів за вегетаційний період, головну масу яких рослини повинні отримати до викидання волоті [1].

В середньому кукурудзу в Чернігівській області сіють у другій декаді травня (13 травня). Сходи в середньому з'являються через 12 днів (25 травня). Сума активних температур за період сівба – сходи становить 201 °С, ефективних – 71 °С. Середня температура повітря – 22 °С. Запаси вологи в метровому шарі ґрунту під час сівби становили 164 мм. Сума опадів за період в середньому становила 26 мм. Запаси продуктивної вологи в шарі 0-100 см за цей період дорівнює приблизно 162 мм.

Дата викидання волоті в середньому припадає на 21 липня. Тривалість періоду сходи – викидання волоті в середньому становить 57 днів. Сума активних температур за період становить 1063 °С, ефективних – 408 °С. Середня температура повітря – 18,6 °С. Сума опадів за період в середньому становила 224 мм.

Період від викидання волоті до молочної стиглості в середньому для умов Чернігівської області становить 21 день. Сума активних температур за період становила 426 °С, ефективних – 216 °С. Середня температура повітря дорівнює 20,2 °С. Сума опадів за період в середньому становила 42 мм. Запаси продуктивної вологи в шарі 0-100 см в цей період в середньому становили 118 мм.

Воскова стиглість кукурудзи відбувається при накопиченні суми активних температур 627 °С, ефективних температур – 237 °С, в другій декаді вересня (19 вересня). Середня температура повітря – 16,1 °С. В середньому за період молочна – воскова стиглість сума опадів становить 78 мм. Запаси продуктивної вологи в шарі 0-100 см в цей період в середньому становили 102 мм.

В цілому період вегетації триває 129 днів. Сума активних температур за весь період становить 2317 °С, ефективних – 932 °С. Середня температура повітря – 17,9 °С. Сума опадів за період становила 371 мм. Запас продуктивної вологи в метровому шарі ґрунту за період вегетації становили в середньому 140 мм.

Природно-кліматичні умови Чернігівської області сприятливі для вирощування та отримання стійких та сталих врожаїв кукурудзи.

Література

1. Частная физиология полевых культур / под ред. Е.И. Кошкина. М.: КолосС, 2005. 344 с.
2. Корень В.В., Костюкевич Т.К. Дослідження динаміки врожайності кукурудзи в Херсонській області. *Вісник Гідрометцентра Чорного та Азовського морів*. Державна гідрометеорологічна служба України. 2020. № 1 (24). С.109-115.
3. Чирков Ю.И. Агрометеорологические условия и продуктивность кукурузы. Л.: Гидрометеиздат, 1969. 251 с.